

ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΩΝ ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗΔΩΝ

Πολεμικές σημαίες της Ύδρας, των Σπετσών και των Ψαρών.

Τα Ψαρά ήταν από τα πρώτα νησιά μαζί με τις Σπέτσες και την Ύδρα, που ξεσηκώθηκαν εναντίον των Τούρκων. Ο στόλος των Ψαρών, με τους γνωστούς μπουρλοτιέρηδες Κανάρη, Παπανικολή και Πιπίνο, έγινε ο φόβος και ο τρόμος των Τούρκων. Το 1824 οι Τούρκοι επιτέθηκαν με 140 καράβια και 1400 γενίτσαρους.

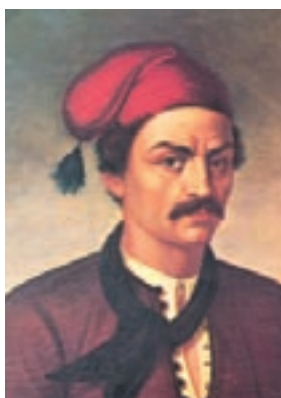
Το νησί κάηκε ολόκληρο. Όσοι Ψαριανοί πρόλαβαν, έφυγαν, ενώ οι υπόλοιποι αποφάσισαν να πεθάνουν ανατινάζοντας τις μπαρουταποθήκες του νησιού. Γι' αυτή τη μεγάλη καταστροφή ο μεγάλος μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός έγραψε:

*«Στων Ψαρών την ολόμαυρη ράχη,
περπατώντας η δόξα μονάχη,
μελετά τα λαμπρά παλικάρια,
και στην κόμη στεφάνη φορεί,
καμωμένα από λίγα λουλούδια,
που είχαν μείνει στην έρημο γη»*

Η δόξα των Ψαρών, έργο του Ν. Γύζη, Αθήνα, ιδιωτική συλλογή.

Η Μαντώ Μαυρογένους.

Ο Κωνσταντίνος Κανάρης.

Η Μπουμπουλίνα.

ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΚΑΙ... ΤΙΜΩΡΙΑ

Τον Μάρτη του 1922 πατριώτες από την Σάμο αποβιβάστηκαν στην Χίο και κήρυξαν την επανάσταση στο νησί. Οι Τούρκοι αιφνιδιάστηκαν και υποχώρησαν στο κάστρο. Ο τουρκικός στόλος με επικεφαλής τον Καρά Αλή κατευθύνθηκε προς το νησί για να τιμωρήσει τους επαναστάτες. Η εξέγερση πνίγηκε στο αίμα. Τα τουρκικά στρατεύματα έσφαξαν 27.000 ανθρώπους, ενώ χιλιάδες ακόμη πουλήθηκαν στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής. Το νησί ερημώθηκε. Η καταστροφή της Χίου προκάλεσε την κατακραυγή εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και ισχυροποίησε τα φιλελληνικά αισθήματα στην Ευρώπη. Ο Βίκτορας Ουγκώ έγραψε: «Η Χίος τ' όμορφο νησί μαύρη απομένει ξέρα...». Ο Γάλλος Ευγένιος Ντελακρουά απεικόνισε τα γεγονότα σε έναν πίνακα ζωγραφικής.

«Η σφαγή της Χίου» του Ευγένιου Ντελακρουά.

Όμως, η τιμωρία δεν άργησε να έρθει. Στις 7 Ιουνίου 1922 τα ελληνικά πυρπολικά με επικεφαλής τον Κωνσταντίνο Κανάρη ανατίναξαν μια τουρκική ναυαρχίδα. Από τους 2.000 αξιωματικούς και στρατιώτες που ήταν στον πλοίο ελάχιστοι γλίτωσαν. Ένας από τους νεκρούς ήταν και ο ίδιος ο Καρά Αλή.

Παρά τους πολύχρονους αγώνες, η απελευθέρωση της Χίου από τα τουρκικά στρατεύματα και η τελική ένταξή της στην Ελλάδα καθυστέρησε αρκετά: έγινε στις 8 Νοέμβρη του 1912, στη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΥΡΠΟΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗ ΣΤΟ ΘΩΡΗΚΤΟ ΑΒΕΡΩΦ

Οι κάτοικοι της Λέσβου πήραν μέρος στην επανάσταση του 1821. Στις 27 Μαΐου 1821 ο πυρπολητής Δημήτρης Παπανικολής ανατίναξε στην Ερεσσό ένα τουρκικό δίκροτο. Αυτό ήταν το πρώτο μεγάλο ναυτικό κατόρθωμα των Ελλήνων.

Οι Τούρκοι εκδικήθηκαν με φοβερές σφαγές των χριστιανών που έμειναν στην ιστορία με το όνομα «μεγάλο τζουλούσι».

Αργότερα, κατά τη διάρκεια της απελευθέρωσης ένα από τα καράβια του ελληνικού στόλου ήταν το θωρηκτό θωρηκτό «Αβέρωφ».

Το θωρηκτό Αβέρωφ στα ανοιχτά της Κωνσταντινούπολης.

ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΕΞΑΚΟΣΙΩΝ ΤΡΙΑΝΤΑ ΗΜΕΡΩΝ

Η Αίγινα σε χαλκογραφία.

Η Αίγινα, το όμορφο αυτό νησί του Αργοσαρωνικού, βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από τον Πειραιά. Το σημερινό λιμάνι της Αίγινας βρίσκεται στο ίδιο μέρος που ήταν το αρχαίο εμπορικό λιμάνι του νησιού. Αυτό το μικρό νησί από τις 12 Ιανουαρίου 1828 έγινε η προσωρινή πρωτεύουσα του νεοελληνικού κράτους με επικεφαλής τον Ιωάννη Καποδίστρια.

«Είδα πολλά εις την ζωήν μου, αλλά σαν το θέαμα όταν έφθασα εδώ εις την Αίγιναν, δεν είδα τι παρόμοιον ποτέ, και άλλος να μην το ιδεί... Ζήτη ο κυβερνήτης, ο σωτήρας μας, ο ελευθερωτής μας, εφώναζαν γυναίκες, αναμαλλιάρηδες άνδρες με λαβωματιές πολέμου, ορφανόγδουτα, κατεβασμένα από τις σπηλιές. Δεν ήτο το συναπάντημά μου φωνή χαράς, αλλά θρήνος. Η γη εβρέχετο από δάκρυα. Εβρέχετο η μυρτιά και η

Ο Ιωάννης Καποδίστριας.

δάφνη του στολισμένου δρόμου από το γυαλό εις την Εκκλησίαν.

Ανατρίχιασα, μου έτρεμαν τα γόνατα, η φωνή του λαού έσχιζε την καρδιά μου. Μαυροφορεμένες, γέροντες μου ζητούσαν να

ανασπύσω τους αποθαμένους τους. Μανάδες μου έδειχναν τα παιδιά τους και μου έλεγαν να τα ζήσω, και ότι δεν τους απέμεναν παρά εκείνα και εγώ...»

(προσωπική μαρτυρία του Καποδίστρια, όπως μεταφέρθηκε από τον ποιητή Γ. Τερτσέτη στα «Απόλογα του Καποδίστρια»).

- Συγκεντρώστε στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Ι. Καποδίστρια.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Η Σύρος, η «Αρχόντισσα των Κυκλάδων, η νύμφη του Αιγαίου», είναι η πρωτεύουσα των Κυκλάδων. Η Άνω Σύρα υπήρχε πριν την επανάσταση του 1821. Χτίστηκε στην κορυφή του λόφου για ασφάλεια από τους πειρατές. Οι περισσότεροι κάτοικοι του νησιού άνηκαν στο καθολικό δόγμα και η Γαλλία είχε αναλάβει την προστασία του νησιού.

Η Ερμούπολη χτίστηκε μετά την επανάσταση του 1821, όταν τα παραδοσιακά ναυτικά κέντρα, όπως η Ύδρα, οι Σπέτσες και το Γαλαξίδι, έχασαν την ηγεμονική τους θέση τους στον ελλαδικό χώρο. Αντίθετα, η Σύρος μετατράπηκε σταδιακά σε κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου και ναυτιλίας και έγινε κέντρο των ανταλλαγών μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Το 1857, στην Ερμούπολη ιδρύθηκε η πρώτη

ατμοπλοϊκή εταιρεία στην Ελλάδα (Ελληνική Ατμοπλοΐα). Την ίδια περίοδο αναπτύσσονται τα ναυπηγεία του νησιού και τα βυρσοδεψεία, σε μια εποχή που ο δευτερογενής τομέας στην Ελλάδα μόλις άρχισε να εμφανίζεται.

Στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα η Σύρος αρχίζει να παρακμάζει. Ο διαμετακομιστικός ρόλος της Σύρου υποβαθμίζεται εξαιτίας της ανάπτυξης της ατμοπλοϊκής ναυτιλίας. Τα ατμόπλοια έδωσαν τη δυνατότητα άμεσης σύνδεσης των λιμανιών της Ανατολής και της Δύσης.

Η Σύρος στα πρώτα χρόνια μετά την απελευθέρωση ήταν το σημαντικότερο λιμάνι του ελληνικού κράτους.

«Οι εμπορευόμενοι εις τούτην την πόλιν, εξαιρουμένων ολίγων οι λοιποί είναι όλοι νεόπλουτοι, αυτόθι με τρόπους, ου πάντις δικαίως, μάλλον δε αντιπατριωτικώς πλουτίσαντες, και μεγαλέμποροι εκ του μηδενός δια τούτου καταστάντες, όθεν έκδοτοι και εξιπασμένοι με το κέρδος, και ως τοιούτοι δεν στοχάζονται αμάρτημα, ούτε ατιμίαν να εφοδιάζουν τα φρούρια του εκθρού, οιν της Εύβοιας, της Απικής, της Κρήτης και της Πελοποννήσου, με όλα όσα έχουν χρειάν οι εκθροί. Δια τον οποίον τούτο όλοι οι ευαίσθητοι και ειλικρινείς πατριώτες αναστενάζουν και επιθυμούν να ιδιούν την παίσιν του κακού»

(Γεώργιος Κωνσταντάς, σε έκθεση του 1928 προς τον Ι. Καποδίστρια)

Τα νεοκλασικά κτίρια, τα αρχοντικά, τα κάσπρα μικρά σπίτια, αμφιθεατρικά χτισμένα στο κάτω μέρος δυο λόφων της, κατεβαίνουν ως την θάλασσα. Τα κτίριά της θυμίζουν ευρωπαϊκό αστικό κέντρο του 18ου και του 19ου αιώνα. Το μαρμαρόκτιστο θέατρο «Απόλλων» είναι μικρογραφία της Σκάλας του Μιλάνου. Το δημαρχείο είναι ένα εντυπωσιακό κτίριο που χτίστηκε σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ερνέστο Τσίλερ το 1876-1881. Ο ίδιος σχεδίασε το Εθνικό Θέατρο, το Δημοτικό Θέατρο της Αθήνας που κατεδαφίστηκε στα 1940-41, το σημερινό Προεδρικό Μέγαρο («Νέα Ανάκτορα»), τη Σχολή Ευελπίδων και πολλά άλλα κτίρια.

Το Δημαρχείο της Σύρου.

- Συγκεντρώστε πληροφορίες για την αρχιτεκτονική των κτιρίων που έγιναν με σχέδια του Ερνέστο Τσίλερ.

Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργατών στην Ελλάδα εμφανίστηκαν στα τέλη του 19ου αιώνα κατά την περίοδο της εκβιομηχάνισης της χώρας. Έτσι, το 1879 ιδρύθηκε στη Σύρο το πρώτο ελληνικό σωματείο, ο «Αδελφικός Σύνδεσμος Ξυλουργών Ναυπηγείου Σύρου», που έθεσε ως στόχο τη μείωση των ωρών εργασίας και τον καθορισμό κατώτερου ορίου αμοιβής της εργατικής δύναμης. Στη συνέχεια δημιουργήθηκαν πολλά άλλα σωματεία, όπως ο «Εργατικός Σύνδεσμος Τυπογράφων» στην Αθήνα, το «Μετοχικόν Ταμείον των Ελλήνων Μηχανουργών» στον Πειραιά κ.ά.

Την ίδια περίοδο εμφανίστηκε το σοσιαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα. Ο Σταύρος Καλλέργης δημιουργεί τον «Σοσιαλιστικό Σύλλογο» και ο Πλάτων Δρακούλης εκδίδει το περιοδικό «Άρδην». Το 1893, με πρωτοβουλία του Σταύρου Καλλέργη, γιορτάστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα η εργατική Πρωτομαγιά. Σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη των σοσιαλιστικών ιδεών διαδραμάτισε η μελέτη του Γεωργίου Σκληρού «Το Κοινωνικόν μας Ζήτημα» (1907).

Το 1909 στη Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε η «Σοσιαλιστική Εργατική Ομοσπονδία» (Φεντερασιόν) που επιχείρησε να οργανώσει τον αγώνα εργατών διαφορετικών εθνοτήτων για τα κοινωνικά δικαιώματά τους. Σε μια εποχή που κυριαρχούσε ο εθνικισμός, αυτή η οργάνωση προσπάθησε να δώσει ένα διεθνιστικό στίγμα. Ηγετική φυσιογνωμία της Φεντερασιόν ήταν ο εβραϊκής καταγωγής Αβραάμ Μπεναρόγια.

Αφίσα της Κομμουνιστικής Διεθνούς.

Η Οκτωβριανή Επανάσταση του 1917 στη Ρωσία συνέβαλε στην ανάπτυξη των κοινωνικών κινημάτων. Τον Οκτώβριο του 1918 πραγματοποιήθηκε το πρώτο συνέδριο εργατικών σωματείων που ολοκληρώθηκε με την ίδρυση της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ). Τον Νοέμβριο του 1918 ιδρύθηκε το «Σοσιαλιστικό, Εργατικό Κόμμα Ελλάδος» (ΣΕΚΕ) που το 1920 μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ).

Οι δημοτικισταί εφρατάσθησαν ότι ημπορούν να λύσουν το γλωσσικό ζήτημα, χωρίς να θίξουν το όλο κοινωνικό οικοδόμημα, μη θέλοντες να εννοήσουν ότι το γλωσσικόν ζήτημα δεν είνε τόσον ακαδημαϊκής, όσον κοινωνικής και

πολιτικής φύσεως, στενότητα συνδεμένον με ολόκληρον «ιστορικόν και κοινωνικόν σύστημα, επομένως δε τότε μόνον δυνατόν να λυθή εν τη πράξει, όταν κλονισθή το όλον αυτό κοινωνικόν σύστημα»

«Γ.Σκληρός, Το Κοινωνικόν μας Ζήτημα, Έργα, Αθήνα, 1976, 128-129».

«Μια χούφτα ανθρώπων περί τους 30 εν όλω έθετον τας βάσεις ενός νέου ιστορικού κόμματος, του Σοσιαλιστικού Κόμματος, ήνοιγον τον δρόμον της πολιτικής σταδιοδρομίας της νέας κοινωνικής τάξεως, του ελληνικού προλεταριάτου.»

(Α. Μπεναρόγια, Η πρώτη σταδιοδρομία του Ελληνικού προλεταριάτου. Αθήνα, 121).

Το δεύτερο συνέδριο του ΣΕΚΕ, Απρίλιος 1920.

- Ελάτε σε επαφή με εκπροσώπους εργατικών σωματείων και συνδικάτων στην περιοχή σας και πάρτε τους συνέντευξη για τα προβλήματα των εργαζομένων. Συλλέξτε πληροφορίες για την ιστορία αυτών των οργανώσεων.

Ο ΤΟΡΠΙΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΕΛΛΗΣ»

Στις 15 Αυγούστου 1940, το ελληνικό καταδρομικό «Έλλη» βρισκόταν στο λιμάνι της Τήνου όταν δέχθηκε επίθεση από ιταλικό υποβρύχιο. Η κυβέρνηση του Μεταξά δεν ανακοίνωσε την προέλευση του πλοίου παρά το γεγονός ότι είχε τις απαραίτητες αποδείξεις.

Η Παναγιά της Τήνου.

«Εις τας 15 Αυγούστου έγινε ο τορπιλισμός της «ΕΛΛΗΣ». Γνωρίζετε ότι από την πρώτην στιγμήν διεπιστώθη ότι το έγκλημα ήτο ιταλικόν. Εν τούτοις, δεν επιτρέψαμε να γνωσθή ότι είχομεν και τας υλικάς πλέον αποδείξεις περί της εθνικότητος του εγκληματίου. Θα σας αποκαλύψω τώρα, ότι τότε διέταξα να βολιδοσκοπηθεί καταλλήλως το Βερολίνον. Μου διεμνηύθη εκ μέρους του Χίτλερ η σύστασις να αποφύγω οιονδήποτε μέτρον δυνάμενον να θεωρηθή από την Ιταλίαν πρόκλησις»

Ι. Μεταξάς, από το αρχείο Κ. Μανιαδάκη, Ιστορία της Εθνικής Αντίστασης 1940-1945.

Πίνακας που εικονίζει τον τορπιλισμό της «Έλλης» στο λιμάνι της Τήνου.

ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ

Η Γυάρος, η Μακρόνησος και η Φολέγανδρος πέρασαν στη σύγχρονη ελληνική ιστορία ως τόποι εξορίας και μαρτυρίου. Το 1947, δημιουργήθηκαν εκεί στρατόπεδα για τους πολιτικούς αντιφρονούντες. Στην Μακρόνησο έστελναν τους στρατεύσιμους και στη Γυάρο τους φυλακισμένους. Στην Μακρόνησο βρισκονταν το φθινόπωρο του 1947, περισσότεροι από 10.000 εξόριστοι. Στα χρόνια της δικτατορίας των συνταγματαρχών η Γυάρος επαναλειτούργησε ως τόπος εκτοπισμού αυτών που διαφωνούσαν με το καθεστώς. Οι τελευταίοι πολιτικοί κρατούμενοι εγκατέλειψαν το νησί τον Ιούλιο του 1974.

Ένας ακόμη τόπος εξορίας ήδη από τα χρόνια της δικτατορίας του Μεταξά ήταν το νησί Άγιος Ευστράτιος (Αϊ Στράτης). Μετά την έναρξη του ελληνο-ιταλικού πολέμου οι πολιτικοί κρατούμενοι του νησιού ζήτησαν να τους επιτρέψουν να πολεμήσουν στο μέτωπο, αλλά το δικτατορικό καθεστώς της 4ης Αυγούστου απέρριψε το αίτημά τους. Όταν έγινε η κατάληψη της χώρας από τα γερμανικά στρατεύματα τους παρέδωσαν στους κατακτητές. Ο Αϊ Στράτης λειτούργησε ως τόπος εξορίας των πολιτικών κρατουμένων μέχρι το 1962.

«Από την άλλη ημέρα, Τρίτη 2 του Μάρτη 1948, άρχισαν συστηματικά τα βασανιστήρια για απόσπαση

Αϊ Στράτης.

δηλώσεων μετανοίας. Εξαντλητική αγγαρεία, ξύλο, καψόνια, ότι διδαχθήκανε από τους Τούρκους, τους Γερμανούς, τους Ιταλούς και ότι δεν μπορεί να συλλάβει ο ανθρώπινος νους, τα εφαρμόσανε όλα εκεί».

(Δημήτρης, Τ., του 2ου λόχου, Μακρόνησος).

Μαλλιά σγουρά

Μαλλιά σγουρά, μαλλιά κοράκου χρώμα

Τ' ανέμιζε ο αέρας στα ζερβά

Σας αγαπούσα πάντοτε και τώρα

Η δόλια μου η καρδιά

Στενάζει και πονά

Εγώ ΑϊΣτράτη δεν φοβάμαι

Είναι κι αυτή μια ελληνική γωνιά

Τα μαύρα τα μαλλιά μας κι αν ασπρίσαν

Δεν μας τρομάζει η βαρucheμονιά

Θα' ρθουν καιροί, καιροί ευτυχισμένοι

Σκλάβοι δε θα' ναι τότε οι λαοί

Θα ζούμε τότε εμείς ευτυχισμένοι

Σε μια ελεύθερη ειρηνική ζωή.

«Λαϊκό τραγούδι»

Φωτογραφία από την τετραήμερη απεργία πείνας εξόριστων με αίτημα την αμνηστία, 1935. Στο κέντρο ο Δημήτρης Γληνός.

ΤΑ ΣΤΟΛΙΔΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Η Σκιάθος, η Σκόπελος, η Αλόνησος και η Σκύρος έχουν το δικό τους χρώμα που τα κάνει να διαφέρουν από τα άλλα νησιά του Αιγαίου πελάγους. Τα νησιά αυτά είναι καταπράσινα. Τα χρωματιστά παραθύρια και οι κεραμοσκεπές των σπιτιών τους εναρμονίζονται με τα πευκοδάση και τα γαλαζοπράσινα νερά της θάλασσας. Εξαπίας της φυσικής ποικιλομορφίας και των τυπικών μεσογειακών οικοσυστημάτων τους οι Βόρειες Σποράδες χαρακτηρίστηκαν ως Εθνικό Πάρκο.

Στη νεότερη ιστορία τους τα νησιά αυτά δοκιμάστηκαν από την επιδρομή του πειρατή Μπαρμπάροσσα (1538). Οι Σποράδες υπήρξαν αιτία σύγκρουσης Βενετών και Τούρκων. Πήραν μέρος στον Ρωσοτουρκικό πόλεμο και πρόσφεραν μεγάλη βοήθεια στην Επανάσταση του 1821. Το 1830

Ο Παπαδιαμάντης.

υπογράφηκε το Πρωτόκολλο του Λονδίνου και οι Σποράδες απελευθερώθηκαν. Η Σκιάθος είναι το νησί του Παπαδιαμάντη, του συγγραφέα της «Γυφτοπούλας», της «Φόνισσας», του «Φτωχού Άγιου» και πολλών άλλων έργων. Σήμερα, το σπίτι του λειτουργεί ως μουσείο, όπου μπορεί κανείς να θαυμάσει τα προσωπικά του αντικείμενα, να περιεργαστεί το χώρο όπου δούλεψε και να αναστοχαστεί για τη ζωή και το έργο του.

Όψη της Σκιάθου.

-Διαλέξτε κάποιο από τα διηγήματα του Παπαδιαμάντη και γράψτε μια έκθεση για τον τρόπο που περιγράφει τη ζωή, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων της Σκιάθου.

ΑΠΟ ΤΗ ΣΑΠΦΩ ΣΤΟΝ ΕΛΥΤΗ

Εικονιστική σύνθεση
του Οδυσσέα Ελύτη.

Η Λέσβος δεν είναι μόνο το νησί του Αλκαίου και της Σαπφούς, αλλά και του Οδυσσέα Ελύτη, του Στρατή Μυριβίλη, του Αργύρη Εφταλιώτη, του

Ηλία Βενέζη και του Θεόφιλου Χατζημικαήλ. Ο Οδυσσέας Ελύτης χαρακτηρίστηκε «ποιητής του φωτός» και του «αιγαιοπελαγίτικου ονείρου». Το 1979 βραβεύθηκε για το έργο του με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας.

Θεόφιλος, «Το μάζωμα των ελαίων εν Μυτιλήνη», 1933, Μουσείο Θεόφιλου, Μυτιλήνη.

ΤΟ ΤΡΕΛΟΚΑΡΑΒΟ

Βαπόρι στολισμένο βγαίνει στα βουνά
Κι αρχίζει τις φηγούρες «βίρα – μάйна»
Την άγκυρα φουντάρει στις κουκουναριές
Φορτώνει φρέσκο αέρα κι απ' τις δυο μεριές
Είναι από μαύρη πέτρα κι είναι απ όνειρο
Κι έχει λουστρόμο αθώο ναύτη πονηρό
Από τα βάθη φτάνει τους παλιούς καιρούς
Βάσανα ξεφορτώνει κι αναστεναγμούς
Ένα Χριστέ και κύριε λέω κι απορώ
Τέτοιο τρελό βαπόρι τρελοβάπορο
Χρόνους μας ταξιδεύει δε βουλιάξαμε
Χίλιους καπεταναίους τους αλλάξαμε
Κατακλισμούς ποτέ δε λογαριάσαμε
Μπήκαμε μεσ' στα άλλα και περάσαμε
Κι έχουμε στο κατάρτι μας βιγλάτορα
παντοτινό τον Ήλιο τον Ηλιάτορα

Ο. Ελύτης

-Περιγράψτε τις «ιστοριοδρομίες» του τρελοκάραβου; Τι, κατά τη γνώμη σας, συμβολίζει το ταξίδι του;

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ

Οι κάτοικοι των Δωδεκανήσων κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 αγωνίστηκαν για την απελευθέρωσή τους, όμως, παρέμειναν κάτω από τον ζυγό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Τον Απρίλη του 1912, κατά τη διάρκεια του τουρκο-παλικού πολέμου, τα παλικά στρατεύματα αποβιβάστηκαν στη Ρόδο. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αποφασίστηκε η παραχώρηση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα ως επιβράβευση της συμβολής της στην συντριβή των δυνάμεων του φασιστικού άξονα. Στις 7 Μαρτίου 1948 πραγματοποιήθηκε και τυπικά η ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα.

Το ψάρεμα και το εμπόριο των σφουγγαριών γινόταν στην Κάλυμνο, τη Χάλκη και τη Σύμη. Στη φωτογραφία Έλληνες σφουγγαράδες. Αθήνα, Γεννάδιος Βιβλιοθήκη.

Το κτίριο διοίκησης της Ρόδου κατά τη διάρκεια της Ιταλικής κατοχής.

Οι κάτοικοι του Καστελόριζου γιορτάζουν την ενσωμάτωση του νησιού στην Ελλάδα. Αρχείο Μ. Αγαπητού.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΩ...

N. Κως

N. Ρόδος

Την προπολεμική περίοδο σχεδόν ο μισός ελληνικός πληθυσμός στην Αυστραλία καταγόταν από τρία μικρά νησιά: τα Κύθηρα, την Ιθάκη και το Καστελόριζο. Πολλοί από αυτούς μετανάστευσαν στη συνέχεια σε άλλες χώρες του κόσμου. Οι Έλληνες δούλευαν σε εστιατόρια, μανάβικα, ζαχαροπλαστεία, μικρομάγαζα. Πολλοί μετανάστες από την Ελλάδα δούλευαν ως πλανόδιοι εργάτες στην ύπαιθρο.

Η Κως είναι ένα πανέμορφο νησί των Δωδεκανήσων με πλούσιους φυσικούς πόρους. Διαθέτει πολλά νερά, πολύ καλές αλυκές, ιαματικές πηγές, κ.λπ. Όμως αυτοί οι πόροι σε μικρό μόνο βαθμό αξιοποιήθηκαν. Την περίοδο 1951 - 1971

Διαφημιστικό του υπερωκεανίου «Πατρίς».

η φτώχεια ανάγκασε τους κατοίκους του νησιού να το εγκαταλείψουν αναζητώντας μια καλύτερη ζωή. Η κατάσταση άλλαξε τη δεκαετία του 1970 - 1980, όταν αρχίζει να εμφανίζεται παλιννόστηση από το εξωτερικό και

επανεγκατάσταση των κατοίκων που είχαν μετακινηθεί σε άλλες περιοχές της Ελλάδας. Οι μετανάστες από τα Δωδεκάνησα πήγαιναν κυρίως στην Αυστραλία και την Αμερική.

Στις μέρες μας οι οικονομικές δραστηριότητες μεταφέρονται σταδιακά από τον πρωτογενή στον τριτογενή τομέα της οικονομίας: από την καλλιέργεια της γης κυρίως στο εμπόριο και στον τουρισμό. Πολλοί κάτοικοι εργάζονται το καλοκαίρι στον τουρισμό, ενώ το χειμώνα μένουν στις πόλεις.

Έλληνες μετανάστες φτάνουν με υπερωκεάνιο στην Αυστραλία.

...ΣΤΑ ΔΥΣΚΟΛΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Στη σημερινή Κω σημαντική παρουσία έχει το «Ιπποκράτειο Ίδρυμα», που διοργανώνει επιστημονικά συνέδρια κυρίως σε θέματα ιατρικής. Υπάρχουν επίσης σύλλογοι που οργανώνουν συναυλίες, αθλητικούς αγώνες και προβολές ταινιών. Όμως η πολιτισμική παράδοση της περιοχής παραμένει σε πολλούς άγνωστη. Αρκετοί αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικά μνημεία δεν αξιοποιούνται.

Φωτογραφία εργατών που κατασκεύαζαν γέφυρα στην Αυστραλία. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν μετανάστες από τη Μάλτα και το Καστελόριζο.

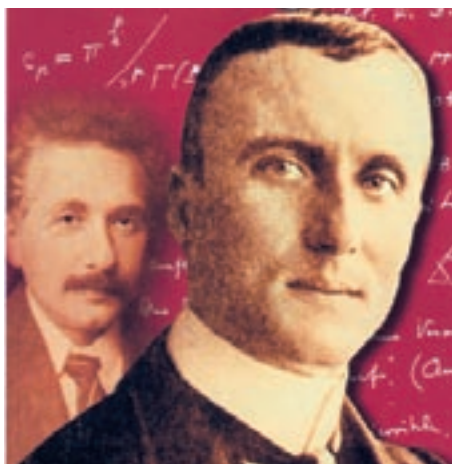

Καστελόριζο. Στην κάτω φωτογραφία φαίνονται τα νεοκλασικά αρχοντόσπιτα σε άλλες εποχές όταν το εμπόριο και η ναυτιλία ήταν σε άνθιση και το νησί ήταν γεμάτο κατοίκους. Στην πάνω φωτογραφία φαίνεται μεταγενέστερα ο γυμνός λόφος όπου άλλοτε υπήρχε μια πυκνοκατοικημένη γειτονιά.

**-Πώς αντιμετωπίζονταν οι πρώτοι Έλληνες μετανάστες στις χώρες υποδοχής;
Τι άλλαξε με το χρόνο στην αντιμετώπισή τους.**

ΕΝΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΕ ΠΕΝΤΕ ΝΗΣΙΑ

Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του Αιγαίου διαδραματίζει το Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Το Ιδρυτικό Διάταγμα του Πανεπιστημίου Σμύρνης εκδίδεται την 1η Δεκεμβρίου του 1920 από την Ύπατη Αρμοστεία της Ελλάδος. Επίσημος οργανωτής διορίζεται ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρής. Τα πρώτα σχέδια προβλέπουν ίδρυση Σχολών που θα σχετίζονται με την αξιοποίηση της περιοχής. Το πανεπιστήμιο δεν μπόρεσε ποτέ να λειτουργήσει λόγω της Μικρασιατικής καταστροφής. Επανιδρύθηκε το 1984 και είναι ένα από τα νεότερα Πανεπιστήμια της Ελλάδας. Σήμερα έχει 17 τμήματα και κατατάσσεται ανάμεσα στα μεγαλύτερα πανεπιστήμια της χώρας. Διοικητική έδρα του Πανεπιστημίου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη. Οι σχολές του βρίσκονται σε πέντε νησιά: Στη Λέσβο, τη Χίο, τη Σάμο, τη Σύρο και τη Ρόδο, και αποτελούν ένα πρωτοποριακό πανεπιστήμιο / δίκτυο.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Ρόδο σήμερα.

Η πόλη της Χίου από τον αέρα.

Ο Κωνσταντίνος Καραθεοδωρής (1873-1950) είναι ένας από τους μεγαλύτερους μαθηματικούς του 20ου αιώνα. Συνεργάστηκε με τον Αϊνστάιν και άλλους μεγάλους επιστήμονες. Του ανατέθηκε από το Βενιζέλο η οργάνωση του Πανεπιστημίου της Σμύρνης, όμως τα σχέδια του δεν μπόρεσαν να υλοποιηθούν εξαιτίας της Μικρασιατικής Καταστροφής του 1922.

- Πώς, κατά τη γνώμη σας, συνδέεται το Πανεπιστήμιο με την τοπική κοινωνία;